

הרב משה דוד ליפקוביץ

בדין שאילה בהקדש אחר שבא ליד גזבר וברין מעילה בדבר שלא הוקדש בפה

חצר, עיי"ש שהביא מהש"ך בשם ר"ב אשכנזי הטעם דל"מ שאילה אחר שבא ליד גזבר משום דלא אתי דיבור ומבטל מעשה וזכיית הגזבר הוי מעשה ול"מ לבטל ע"י שאילה וה"נ זכיית הקדש ע"י חצר הוי כמעשה.

אבן עיקר הטעם דבא ליד גזבר חשיב מעשה דמשו"ה ל"מ שאילה ע"ז מה"ט דלא אתי דיבור ומבטל מעשה הקנין, צ"ע, דלכאור' הא כל מעשה הקנין היה רק בכדי לתת להקדש ולכהן את שלהם אך בגוונא שנשאל על הקדשו או תרומתו א"כ אין שום הקנאה ומעשה נתינה להקדש. וממילא הוי מעשה בטעות.

(ב) **ונראה** להוכיח בדעת כמה מהראשונים טעם אחר בהא דל"מ שאילה אחר שבא ליד גזבר והוא מדברי תוס' כריתות י"ג: שכתבו דא"א לישראל על קרבן אחר **שחיטה וזריקה**. והנה אף אי נימא דהתוס' לשיטתייהו דאין חצר להקדש, ומשו"ה מה

ב"ב ע"ט הקדיש בור ואח"כ נתמלאו מים וכו' מועלין בהם ואין מועלין במה שבתוכן וברשב"ם ותוס' נקטו הטעם משום שאין חצר קונה להקדש, אכן ברמב"ן כתב, וז"ל, א"נ קניא ליה אין מעילה בזכייתה והיינו דאף דיש חצר להקדש אך מעילה ליכא כשהקדש זכה רק ע"י קנין חצר דבעינן שיוקדש ע"י פיו.

ובקצוה"ח ס"ח הק' ע"ד הרמב"ן דיש חצר להקדש משבועות כ"ד: דתנן יש אוכל אכילה אחת וחייב ה' חטאות ואשם אחד, ופריך אמאי ל"ק נמי חטאת דשבועה. אם נשבע מלאכול חלב. ומשני מידי דאיתיה בשאלה ל"ק. ופריך. והרי הקדש. ומשני בבכור דל"ש שאלה. והק' בקצוה"ח דאי כהרמב"ן דיש חצר להקדש. מ"פ מהקדש דאיתיה בשאלה הא התם איירי בנותר, וא"כ הרי בהכרח דכבר הובא הקרבן לעזרה מקודם. וא"כ כבר ליכא שאילה וכבא ליד גזבר דקי"ל דליכא שאלה אהקדש ה"נ בבא ליד הקדש ע"י

דהבהמה באה לעזרה לא הוי סיבה שלא יוכל לישאל. דאין כאן מעשה קנין להקדש, צ"ע דמ"מ מ"ש אחר שחיטה וזריקה דל"מ שאילה. הא אי"ז נקנה יותר להקדש ע"י זריקה. ויעוי' בלשון הרא"ש נדרים נט: דל"מ שאילה בתרומה שכבר באה ליד כהן. כיון דיצאה מרשות ישראל וקיים בה מצוות נתינה תו לא מצי לאפקועי שם תרומה מינה ע"י שאילה (ע"כ). וצ"ע לשם מה הוסיף הא דקיים בה כבר מצוות נתינה [ועי' נ"י נדרים שם דנראה מדבריו שכשהכהן חטף מהישראל בעל כרחו מועיל שאילה ודווקא כשהישראל נתן לו כדינו ל"מ שאילה אבל לא בשחטף ואף דחטיפתו הועילה. וצ"ע ג בטעמא דמילתא. וכבר תמה בקה"י, ועי' אבי עזרי ד', י"ז, מתרומות].

והנראה בדעת הראשונים הנ"ל דעיקר הטעם דל"מ שאילה הוא דבכדי שיועיל שאילה לא סגי שהוא המקדיש שהחיל בפיו את ההקדש או התרומה. אלא העיקר בעינן שע"ז יהיה לאותה חלות הקדש או תרומה שייכות אליו ושהוא יקרא הבעלים של אותו נדר והקדש. ורק אז יוכל לישאל, והיינו כגון תרומה חשיב שעדיין התרומה שייכא גביה בזה דרמיא עליה מצוות נתינתו לכהן אבל כשכבר היא ביד כהן. דהיינו שקיים בה כבר מצוות נתינה, שוב אין התרומה משויכת אליו ול"ח שהוא בעל חלות התרומה ומשו"ה ל"מ שאילה. וזו מה שהדגיש הרא"ש דמאחר

שבא ליד כהן ל"מ שאילה דכבר קיים את חובת הנתינה ושוב אין לזה שייכות אליו. [אך את הנ"י הנ"ל בחטף הכהן דיכול לישאל אי"ז מיישב, דהא גם בשחטף הכהן. אף דאין מקיים מצוות נתינה אך כבר לא רמיא עליה מצוות נתינה. ושוב הוי ככל בא ליד כהן, וצ"ב] וה"ה בהקדש בכל בדה"ב נראה דמוטל עליו להביאו להגזבר, ועדיין יש עליו דינים מיוחדים כלפי החפץ ועי' ר"ן נדרים לד' ע"ב. ומשו"ה יכול לישאל עד שבא ליד גזבר דעדיין חשוב הקדש דידיה וזהו שכתב תוס' דבקרובן יכול לישאל עד זריקה דאז יצא יד"ח הקרבן דנתכפר ומשו"ה מאז אי"ז לישאל [אך יל"ד לתוס' חולין כג: וכ"ה ברש"י חולין קל"ט: ומעילה יט. דמשהובא לעזרה כבר יצא יד"ח הקרבן, א"כ לכאור' גם קודם שחיטה וזריקה כבר יצא יד"ח בהקדש זה. אך בלא"ה דברי רש"י הנ"ל אינם כפשוטם. ובפרט דהתם איירי גם לענין חטאת דודאי לא יצא ולא נתכפר עד זריקה. ואכמל"ה].

ובקו"ש ב"ב שם תי' על קו' הקצוה"ח הנ"ל משבועות כד' דלעולם דנים בהקדש איך היה כה"ג בהדיוט. דהיינו דהטעם דבא ליד גזבר ל"מ שאילה משום דלא גריע מהדיוט שאחר שהקנה חפץ לאחד אי"ז לחזור וה"נ בשנתן לגזבר, אך בעזרה הא אם ישאל יהיה חולין בעזרה דנאסרים בהנאה וליכא בהם זכיה כלל וגם בהדיוט לא זכה. ותמהני הא רק בשחיטה נאסר בהנאה בחובע"ז. אך

כאן הבהמה באה לעזרה עוד מחיים ואז הקדש כבר זכה בבהמה.

ואפ"ל בעוד אופן על עיקר קו' הקצוה"ח. דאף אחר שבא ליד גזבר מועיל שאילה על הקדושת פה. אלא שישאר הקנין שיעשה וכמבואר בקו"ש משום דלא גרע מהדיוט או דלא אתי דיבור ומבטל המעשה אך בזה כבר לא יהיה מעילה להרמב"ן דכבר ליכא להקדושת פה. והגמ' בשבועות איירי לענין האיסור מעילה דאית ביה שאלה. וזה הוי גם אחר שבא לעזרה. דאיכא שאילה על הקדושת פה שמביא להמעילה. ולהכי משני בבכור. אך יל"ע דלכאור' להרמב"ן לא יהיה מעילה בבכור ואפי' באימורים דליכא קדושת פה אם לא הוקדש בפה. וא"כ שוב בבכור נמי לענין המעילה איכא שאילה. (ועי' לק').

ג) ויעוי' בריטב"א שבועות כה' שכתב על קו' הגמ' והרי הקדש דאית ביה שאילה וקתני, וז"ל הומ"ל דאיירי בבא ליד כהן **דמסתמא** כיון שבא לידי נותר בא ליד כהן (ע"כ), והנה חדא מוכח ממנו דמצד מה דבא לעזרה ל"ח בא ליד כהן. והיינו דפליג על הרמב"ן דל"מ חצר הקדש אך צ"ע כוונתו מהו דמסתמא בא ליד כהן, דאי כוונתו אזריקה וכהתוס' בכריתות הנ"ל. הא ודאי דהיה זריקה דאל"כ לא היה נעשה נותר עד שיקרבו המתירין כמצוותן. ונראה דכוונתו על הקטרת האימורין. דסבר באמת כהקצוה"ח דבא ליד

כהן דל"מ שאילה עיקר טעמו משום דנעשה קנין להקדש. ובקרבן הקנין להקדש ולכהן נעשה רק בהקטרה שאז זוכים הבעלים דסבר דאי"ז רק בסדר האכילה שקודם יתקיים ההקטרה, אלא שכל עיקר זכיית הכהנים הוי רק אחר ההקטרה [וכבר האריכו דא"כ בנטמאו או אבדו איך יזכו הכהנים בבשר הא כל עיקר זכייתם רק עם ההקטרה דאי הוי רק דין סדר שיקטירו קודם האכילה א"ש דזה שייך רק בשיש האימורין ולא שנטמאו אך למש"כ דהוי בעיקר הזוכיה, צ"ע. ואכ"מ] אך יל"ד - דהרי התם איירי שאכל כזית חלב, והוא מהנקטרין, וא"כ כשאכל הא שוב לא הוקטרו כל האימורים ועדיין לא זכו הכהנים בבשר. ושפיר מהני שאילה. דהא בפשוטו בעי שיוקטרו כל האימורים. ולא סגי בכזית וצ"ל דאותו כזית הוי כנטמא או אבדו. דזה כבר לא מעכב בזכיית הכהנים, ונצטרך לומר לפ"ז עוד דאזלינן לפי אחר האכילה דאם אחר האכילה (ע"י האכילה) כבר א"א לישאל חשוב מידי דליתא בשאילה. שהרי כאן רק ע"י אכילתו נעשה לכאבדו האימורין שא"א לישאל. ובכ"ז כתב הריטב"א דהומ"ל דחשיב ליתא בשאילה דהוי **כבאו לידי גזבר** דזכו הכהנים ע"י הקטרה.

דהנה בתוס' הנ"ל כריתות שם כתבו אהך מתני' דיש אוכל אכילה אחת וז"ל וא"ת אמאי ל"ח ה' חטאות כגון שנשבע שלא

יאכלנו ואכלה. וי"ל מידי דאיתיה בשאלה ל"ק. ומוקדשין דתני אע"ג דהוי בשאילה. מ"מ השתא שנשחטו ונזרקו דמן כהלכתן. ליתא בשאילה אבל ליכא למימר דאיירי בבכור שהרי קאמר בגמ' אקדשיה מיגו דאתוסף בה איסור כו' ואי הוי בבכור לא הוה אמר אקדשיה שהרי קדוש בפטר-רחם (עכ"ל). [נ.ב. לכאו' מבואר מדברי תוס' אלו דלא כשטמ"ק מנחות ד': בהשמטות. דאיסוה"נ דקדק"ל הוי מבל יחל וללא הקדשו דליכא ב"י ה"ה דליכא איה"נ. דא"כ לכאו' הא אף בבכור ליכא איה"נ, וא"כ שפיר קאמר אקדשיה. אך יתכן דאחר זריקה ודאי דגם להשמ"ק יש מעילה באימורין ואף דמקודם לא הוי אפי' איה"נ אך השתא נעשה לקדשי ה' וחל האיה"נ והמעילה הכל ע"י הזריקה. ועוד יל"ד מדברי תוס' אלו דמהני שאילה במעשר בהמה. דאל"כ הומ"ל דמתני במעשר דליתא בשאילה ועי' בזה טו"א ר"ה כח. מנ"ח ש"ס י"ד אפיקי-ים, א, מ"ג ואכ"מ] והנה דברי התוס' מרפסין איגרא דהקשו כקושית הגמ'. והביאו תי' הגמ' דאיירי בבכור. ודחו ותירצו באופן אחר. ולא הזכירו דבר וחצי דבר מסוגיא ערוכה דשבועות כד: . ובאחרונים כתבו ליישב. דהסוגיא דשבועות הא קאי התם בשיטת רבא כמבואר בסוגיא שם ולדידיה הא סבר דשבועה אכלה כולה אין נשאלין עליה, ומהא דקאמר הגמ' דשבועה ל"ק משום דאיתיה בשאילה בהכרח דאזלינן לפי קודם האכילה שאם מתחילתו היה אפשר לישאל חשיב דאיתיה בשאלה. וע"כ בהקדש

בהכרח מוקמינן בבכור דרק בכור ליתא בשאילה מתחילתו. אבל סוגיא דכריתות לא קאי לרבא, וא"כ שבועה איתיה בשאילה אף אחר שאכל. ושפיר מצינן למימר דמידי דאיתיה בשאילה השתא דווקא ל"ק. וא"כ הקדש אי"צ לאוקמ' בבכור דהשתא אחר שחטיה וזריקה ליכא שאלה בכל הקדש ולא רק בבכור וזהו שדקדקו התוס' מהא דקאמר בסוגיא שם "אקדשיה" דהתם סברה הסוגיא דאי"צ להעמיד בבכור, ומכ"ז מבואר דלא כמו שהכרחנו בדעת הריטב"א דבסוגיא בכריתות חשיב איתיה בשאילה לפי המצב כעת אחר האכילה. וצ"ע להריטב"א איך חשיב שבועה איתיה בשאילה הא התם קאי לרבא. וצ"ע.

(ד) **בריטב"א** ב"מ נז' כתב דהקדש שו"מ שחיללו על שו"פ מחולל ה"ד קודם שבא ליד גזבר. וכמו דשאילה איכא נמי דווקא קודם שבא לגזבר, וצ"ע קישור הדברים הא דל"מ חילול בשו"פ ביד גזבר להא דל"מ שאילה אצל גזבר, והנראה דהנה כבר כתבו הרבה ראשונים עי' תוס' מנחות עא: ועוד כ"ד דל"מ לפדות שוה מנה בשו"פ אלא הבעלים. וצ"ע טעם הדברים ואשר יראה מזה בדעת הנך ראשונים דהנה בקדשי מזבח מבואר בגמ' דאף אחר שהקדיש מ"מ מעיקרא תורא דראובן והשתא נמי תורא דראובן. והיינו דגוף הבהמה נשאר דבעלים המקדיש ורק דדין הקרבן

ליקרב

להקדש.

ונראה דסברי הראשונים הנ"ל דה"ה קדשי בדה"ב נמי עד דאתי ליד גזבר לא יצא עדיין מבעלותו. ורק דנקבע ע"י הקדשו דדין החפץ לבוא לידי הקדש [וכן בתרומה עד שבא ליד כהן חשיב עדיין ממון הבעלים. ע"י תורי"ד, ובראשונים ב"ק סז. ובפרט למש"כ הגר"ח הל' ערכין וחרמין, דבמידי דאית להבעלים טוה"נ בדבר חשיבי הם הבעלים ע"ז עד דאתי לכהן וכן להריטב"א סופ"ד דקידושין דע"י הטוה"נ חשיב כל התרומה דבעלים עיי"ש]. ומה"ט מועיל חילול בשו"פ משום דבממונות הוא דבעלים וע"י ריטב"א ב"מ ו: דהבעלים יכול לפדות בשו"פ או אחר ברשות הבעלים והיינו כנ"ל דהטעם משום דהממונות הוא דבעלים וע"כ גם אחר יכול לפדות ברשותם בשו"פ והא דאחר יכול לחלל בשויו קודם שבא ליד גזבר אף בעל כרחו דבעלים והא הוא ממון הבעלים ואיך יוציא החפץ מרשותם י"ל דכיון דדין החפץ כבר להתקיים בו דין הקדש. א"כ כשפודה בשויו הא בזה מקיים את דין ההקדש. והרי הוא כשליח הקדש לפדות דבזה מתקיים תכלית ההקדש בדה"ב דעומד לפדיה אלא דכיון דהוא פודה רק בתור שעומד מכוח הקדש לקיים את דין החפץ להקדש א"כ ה"ד בשויו החפץ דזהו צורך הקדש. אך הבעלים שפיר פודה בפרוטה. דהוא פודה רק את קדושת

החפץ והוי רק גאולה מהקדש ולא קניה מהקדש (וכלשון ר"ח ב"מ מו'. עה"ג לענין הוספת חומש יעו"ש"ה) וסגי בפרוטה אלא דלכתחילה יפדה בשויו. משום דדין החפץ להיות עומד להקדש בשויו ועי"ז כעת מפסיד להקדש (ועי' מאירי ב"ב פא: דספק הקדש סגי לפדות בפרוטה לכתחילה והיינו כנ"ל משום דבממונות אי"ז דהקדש. ואי"ז עומד אפי' לבוא להקדש, ולהקדושה סגי בפרוטה. ועי').

ולחנ"ל מתבאר היטב ענין יורש מוסיף חומש בהקדש. משום דבממונות הוא שלו דיוורש ושוב גם אצלו הוא הפדיה ענין גאולה ולא מכירה דמוסיף חומש ועי' ראב"ד בתו"כ פ' בחוקותי לענין חומש ביוורש במע"ש ומסתמא גם יוכל לפדות בפרוטה גם להראשונים דהוי דווקא בבעלים משום דהוא יורש הממונות והוי רק חילול הקדושה וכנ"ל.

ולפ"ז מתבאר היטב מה שדימה הריטב"א הא דאין פודים בשו"פ משבא ליד גזבר כמו שא"א לישאל, דסבר דשאילה מהני רק על דינים וקדושה שהחיל בחפץ ע"י דיבורו. אך אחר שהקדש כבר קנה החפץ ל"מ שאילה וזהו שדימה שמהא דל"מ שאילה והיינו משום שמאז הוא ממון הקדש בקנין. א"כ ה"ה דכבר א"א לפדות בשו"פ דדווקא הקדושה יכול לחלל בשו"פ. [ובאמת יל"ד בכ"ז מהא דתלי הגמ' דינא דשמואל בהא דאין הקנאה להקדש, משמע דהוי גם פדיית ממון

ההקדש בשו"פ וי"ל ואכמ"ל] (ויעו"י
עוד הגר"ח סטענסייל אות רסט', ושסג').

ואי"ן לתמוה בעיקר הדבר דל"מ שאילה אחר
שבא ליד גזבר, והא סו"ס נשאל על
דבורו ומשויה לטעות ונעקר מאליו, זה ל"ק,
דשאילה אינו דבר הבא מסברא - דמצינו
נזירות שמשון דליתא בשאילה. ול"א דסו"ס
הוי טעות. אלא דהתורה חידשה דין שאילה.
ומהלך ההתרה דהחכם משוי ליה כטעות אך
ודאי דאי"ז ככל טעות אמיתית דאי"צ אפי'
לישאל לחכם וממילא מיושב דשייך
שכשהגיע דבר ליד כהן לא יוכל לישאל.

(ה) עוד הקשה הקצוה"ח שם ע"ד הרמב"ן
מהך דנדרים לד': דהיה לפניו כיכר
של הפקר והקדישו. ופירש הר"ן שהקדישו
ע"י שזיכה הכיכר להקדש ע"י הד"א, דחשיב
כחצירו. [דדווקא חצר דהקדש ליכא להקדש
אבל לזכות ע"י חצרו יכול אף להתוס' כמו
שיכול לזכות ע"י ידו להקדש] וקתני התם
נטלה לאכלה מעל. ואף דהא ליכא קדושת פה.
ובאמת דהר"ן כאן ג"כ כתב כהרמב"ן וא"כ
לכאו' הוי סתירה בדברי הר"ן עצמו. ובאו"ש
כתב דכיון דהתם האדם מקדיש זאת ע"י
מעשיו שזיכה זאת להקדש מודה הרמב"ן,
דאי"צ דווקא קדושת פה. אלא שלא יהיה
קדוש מאליו אלא ע"י מעשה אדם המקדיש.
ומבואר דהאו"ש למד דסברת הרמב"ן דלא

נשלמת הקדושה לענין שימעלו בה אלא אם
הקדישוהו בפה ובזה חידש דאפי' אם היה
מעשה הקדשה ללא קדושת פה ג"כ סגי לגמר
ההקדש ואיכא מעילה. [וכ"מ בדברי הנצי"ב
במרומי שדה כאן. דלא נגמר ההקדש עד
שיקרא שם קרבן. ועיי"ש שהוכיח מהא דתקנו
כינויין שלא יאמר לה' קרבן. ולכאו' מ"צ
להקדיש בפה הא יכול להקדיש בלב ובהכרח
כנ"ל דלא קדוש לגמרי בלב וע"כ א"א
להקדיש אלא בדיבור. ואינו מוכרח. דשפיר
יתכן דבלב סגי אלא דכלפי שהיו רגילים כן
להקדיש בדיבור אף שאי"צ לזה הוצרכו לתקן
דיאמרו קרבן לה'. אלא דבעיקר דבריו דהקדש
בלב ל"מ להקרבה כ"ה להדיא במאירי
שבועות כו: וכן דקדק בזכר יצחק בדעת
הר"מ. אלא שהם כתבו דבלב לא חל קדושה
כלל ורק חיוב הבאה ויל"ד כן מרפ"ו דפסחים
דפריך איך הקדישו בשבת והא אין מקדישין
בשבת. והנה יש ראשונים דסברו דשרי לתרום
בשבת במחשבה וא"כ לכאו' ה"ה הקדש.
ומאי פריך הא שפיר הקדישו פסחיהם בשבת.
ובהכרח דהקדש בלב ל"מ להקרבה או דלא
חל כלל קדושה. או עכ"פ כהנצי"ב דלא נגמר
ההקדש להקרבה ובהמשך דברי הנצי"ב הביא
לדמות לבכור ושעיר לה' ביוכ"פ דאף דקדוש
מרחם וכן ביוכ"פ ע"י הגורל מ"מ צריך
להקדיש בפה. ומשמע מדבריו דבכור א"א
להקריב קודם שהקדישו בפה, דדימה לכל

הקדוש בלב. וודאי אינו כן. וכדמוכח בתמורה ח' וכמה דוכתי דאיכא שחוטי חוץ בבכור בחוץ ולא משכח"ל תמים שחוט בזה"ז דהוי שחו"ח ול"א דקודם הקדשו ל"ח ראוי לפתח אוהל מועד וגם מה עביד תמורה אף קודם הקדשו, ופשוט].

(ו) **אבן** נראה עיקר הביאור בדברי הרמב"ן דאינו משום דבעינן דווקא קדושת פה או הקנאה להקדש וכו' אלא ע"פ המבואר בריטב"א ב"מ פז: וכדלהלן, דהנה בב"מ נז: איתא דגזברים בונין בחול ואח"כ מקדישין, וביאר הריטב"א דכשבונים מקנים הממונות להקדש, אלא שעדיין אין מחילים קדושה באבנים וע"כ ליכא בזה איה"נ ומעילה אך כבר ליכא איסור ריבית באותם אבנים משום דהוי ממון הקדש [ובאמת צ"ע אחר דהוי ממון הקדש, איך אח"כ מקדישין דלכאו' מי הבעלים שבכוחו להקדיש] ומבואר דהקדושה אינה בהכרח בתולדה מהממון הקדש. ולפ"ז פשוט דאף איש חצר להקדש. והוי עי"ז ממון הקדש. אך אין סיבה שזה יתן להקדש יותר מממונות. דמה יתן להקדש הקדושה הא הקנין חצר אינה סיבה יותר מהממון. והקדושה אינה באה בהכרח מהממון. ולפ"ז שוב אין מקום לדברי האו"ש. דגם כשמקנה ע"י מעשה אדם אך כל שאי"ז בדיבור אלא ע"י מעשה קנין אין סיבה שיהיה להקדש יותר מהממון. ואיך יהיה קדוש עם דין מעילה. ובסוגיא בנדרים להר"ן

בהכרח דהקדושה תולדה מהממון. ול"ש ממון הקדש בלי קדושה וא"כ בהכרח דאין חצר להקדש וע"כ אין מועלין בגידולין. והריטב"א ב"מ בהכרח יפרש הא דנדרים דלא כהר"ן. אלא כמו שפי' הרא"ש שם דהקדיש בפיו ע"י דבידו לזכות ועי' ריטב"א כאן שכתב ג"כ כהרמב"ן אלא דבדבריו מבואר דהטעם משום דבעינן קדושת פה. וצ"ב לשיטתו הנ"ל מ"צ לזה תי"ל דאין סיבה שחצר הקדש יתן להקדש יותר מממון אחר דזכינו בשיטתו דהממון לא מחייב

קדושה.

(ז) **ובעיקר** הדבר שהוכחנו שיש ממון הקדש, והיינו דשייך רשות ממון דהקדש ועד כדי ששייך אפי' ממון הקדש ללא קדושה. יל"ד מדברי הש"ש ו' ב' דלהוציא מהקדש הוי כעדות איסורים דסגי בע"א. משמע דהקדש אי"ז רשות ממון דהקדש. אלא דנים מהל' איסור והיתר שדין החפץ שינתן ויתקיימו בו דיני הקדש. אך אין בזה דיני ממונות דהקדש כלל, ואין מושג דממון הקדש וצ"ב. ואי"ז סותר להמבואר דבאתי ליד גזבר נפיק מרשותיה ולכאו' היינו משום שאז נהיה גם בממונות דהקדש. וקודם הוי רק יחוד החפץ להקדש וכמש"נ לעיל דיתכן דגם אחר דאתי ליד גזבר אי"ז "ממון - דהקדש" דל"ש די"ז כלל שהוי רק דינים בחפץ שיהיה דהקדש. אלא דעד שבא ליד גזבר הוי עדיין דבעלים. ואח"כ פקע בעלותו

וכמו דין איה"נ שגורם להפקיע את כוח הבעלים והוי הפקר לדעת הרשב"א (הו"ד בר"ן נדרים מב') ועוד ראשונים וה"נ הקדש ביד גזבר דבזה שבא ליד גזבר מתאלמים דיני החפץ וייחודו להקדש וגורמים להפקיע את כוח הבעלים, ונשאר חפץ המיוחד להקדש, ודו"ק.

אך יל"ד בזה מהא דרשות הגבוה בכסף. ההקדש קונה בקנין כסף [נ.ב. עי' רע"א שהק' מ"צ בהקדש לקנין כסף, דתיפ"ל משום אמירתו לגבוה. ותי' דנפק"מ שע"י הקנין א"א לישראל. דהוי כבא ליד גזבר. ויש לדון בזה לפמשנ"ת ענין בא ליד גזבר, ועוד י"ל לכאור' דנפק"מ כשל"ש אמירתו לגבוה. דהיינו לו יצוייר שיקנה בכסף ללא לדבר וזה ע"פ המבואר בפי' הרא"ש נדרים כט: - וכ"מ ברשב"ם ב"ב קל"ג: דאמירתו לגבוה חל מכח דין מוצא שפתיך תשמור. והיינו דיסוד הדין דאמירתו לגבוה הוא דקנין הקדש סגי ע"י מעשה נדר אך עכ"פ בעינן למעשה נדר ודו"ק היטב. והרי במחשבה ליכא מוצא שפתיך כמבואר בריטב"א שבועות כו: וא"כ נפק"מ דמהני מדין כסף] דלכאור' קנין כסף שייך אי עי"ז יהיה "קנוי" להקדש אך לא שע"כ יחולו דיני איסור והיתר בחפץ דבשלמא קנין כגון חצר דהוי הכנסה לרשות וכו' שייך שיועיל הקנין לענין "ליחד" את החפץ לאותה רשות ואף דאי"ז נקנה. אבל בקנין כסף קשה להלום

ד"ז, וצ"ע (וד"ז) העירוני).

(ח) ועי' קו"ש שתלה מח' הרמב"ן והתוס' הנ"ל אי איכא מעילה בדבר שלא קדוש (בפה), אי מעילה הוי משום גזל גבוה [וכלשון הגמ' ב"ב פח:]: או משום חילול הקדושה דלהרמב"ן בהכרח דאי"ז משום לתא דגזילה דאל"כ מ"צ קדושת פה הא הוי ממון הקדש גמור, והתוס' פליגי בהא דהמעילה הוי דין גזילה, ומשו"ה בכ"ג שייך מעילה. ועי' מח' הראשונים לק' קמח: (בחי' הר"ן שם ועוד) אי בספק הקדש צריך לפדות בשו"פ את הקדושה להפקיע את האיסור מעילה מספק או לא ולכאור' תליא בהנ"ל דאי הוי משום גזילה א"כ בספק דליכא ממונות להקדש ממילא פוקע האיסור. והחולקים סברי דהוי משום איסור הנאה ככל איס"ה [וכ"ה לשון הר"ח שבועות כא: עש"ה] א"כ מספק לחומרא ככל ספק איסור. ועי' הגר"ח הל' מעילה שהכריח דהוי משום גזילה מהא דשיעור מעילה בפרוטה. ושיעור זה שייך רק באיסורי גזילה ולא באיה"נ. אכן יעוי' במאירי רפ"ד נדרים דדן דכל איה"נ שיעורו בפרוטה [וכ"ה בר"ח הנ"ל בשבועות שם] ועי' רע"א תשו' קצ'.

והנה בכריתות ו' מסיק דריח קודם שתעלה תמרתו יש בו משום מעילה והנה הא זה ודאי דבדיני ממון א"א לחייב להאחד על

מה שהריח מחברו, ופשוט, והשתא יל"ע להמבואר בב"ק כ': דדין גבוה כדין הדיוט דרק אי בהדיוט חייב נחשב מעילה בגבוה יעוי"ש בגמ' לענין זנול"ח, א"כ היאך יתחייב מעילה בריח הא בהדיוט בכה"ג פטורים, ולהמבואר בנתיח"מ סכ"ח דחלוק קדשי בדק הבית מקדשי מזבח. דבדה"ב הוי משום גזילה. וקדשי מזבח הוי איה"ג. א"ש דבב"ק איירי על קדושת בדה"ב. וריח הוי מקטורת דהוי קדושת מזבח. אך עיקר דבריו מוקשין דא"כ איך מצטרפים מעילת בדה"ב וקדשי מזבח לפרוטה להתחייב בקרבן מעילה. הא הו"ב עניני איסור, וצע"ג.

ואשר מוכרח מזה דודאי גם אי הוי משום גזילה אין הכוונה "גזילת-ממון" כפשוטו. דודאי כיון דהוי דין מסויים בהקדש יסודו משום המעילה בקדושת הדבר. אלא שאין הגדר משום איסור הנאה ככל שאר איסורי תורה דהוי דין איסור. אלא דיסוד האיסור משום גדר "לקיחה", ש"לוקח" הנאה מהקדושה. ובזה מעל [באופן דלפי"ז נמצא דהמתיר של איסור גזל הוי ג"כ מתיר לאיסור מעילה דהיינו שכשיש לו בזה זכות ודין להנות כפועל בכרם. מותר דכבר ל"ח לקיחה. וכמבואר בארוכה בדברי הג"ח שם] וא"כ א"ש דשייך מעילה גם בריח. דמה דמדמינן בב"ק כ': הקדש להדיוט היינו לענין דמה דנחשב לקיחה בהדיוט זהו ג"כ מה דנחשב לקיחה בגבוה והוי מעילה וזהו דדנו אי זנול"ח

חשיב לקיחה. אך לענין מה לקחת דבהדיוט הוי לקיחת ממון, ובהקדש הוי לקיחת הנאה מהקדושה. לענין זה אין שייכות בין הדיוט לגבוה. דלזה נתייחד פרשת מעילה בהקדש דחלוק מגזילת הדיוט דהוי גזילת הקדושה וא"כ א"ש דשייך מעילה בריח אף דאי"ז ממונות וא"ש נמי ענין מעילה בקונמות אף דבפשוטו אינו ענין לממון הקדש (ואכמ"ל בדעת הראשונים בקונמות) ולפ"ז יתכן דגם להרמב"ן הוי מעילה משום לתא דגזילה. אלא דכיון דנתבאר דאינו גזילת הממון אלא גזילת הקודש א"כ כ"ז שליכא קדושת פה ל"ה קדש גמור דיהיה בזה דין המעילה, ומשו"ה נמי אין מעילה באבני בנין המסורות לגזבר אף דהוי ממון הקדש.

